

Zeldzame riviernatuur komt tot bloei

Langs kastelen, dorpskernen en groene meanders slingert de Grote Nete zich een weg door haar vallei. Hier, tussen Nijlen en Geel, gaan we voor een nog gevarieerder, rijker en meer open landschap. De soms wat verdroogde vallei snakt immers naar een stevig stuk natte natuur. Daarom trakteren we de streek op maar liefst 850 hectare bloemrijke graslanden, natte ruigtes, open water en rietland. Bezoekers verwennen we met nieuwe fiets- en wandelpaden en verbeterde fietsknooppunten.

Met onze ingrepen willen we de zeldzame riviernatuur hier in ere herstellen. Die natuurgebieden leveren namelijk een onschatbare bijdrage aan de ontwikkeling van het Europese Natura 2000-netwerk. Dat wil de natuur in Europa in topconditie houden. Ook in dit prachtige stukje Vlaanderen.

Bovenstaande illustratie toont mooi hoe bijvoorbeeld het Zammelsbroek eruit zal zien, na afronding van het Sigmaproject binnen enkele jaren. We herstellen de vroegere mozaïek van leefgebieden en landschappen, waarin ook een combinatie terugkomt van open water en riet, moeras en een aantal ruigtevegetaties.

Fietsen en wandelen aan de rivier

De herinrichting van de vallei schept ook mogelijkheden voor de aanleg van nieuwe wandel- en fietspaden, uiteraard in overleg met lokale partners. Zo proberen we recreatieve netwerken, zoals het fietsknooppuntennet of het Merode-netwerk, te versterken. Waar mogelijk voorzien we ook nieuwe recreatieve verbindingen en de nodige rust- en belevingsplekken. Zo geniet je volop van de natuur in en rond de vallei.

Daarnaast leggen we op de grens van Geel en Laakdal twee nieuwe knuppelpaden aan om bepaalde drassige stukjes toegankelijk te maken. Ze leiden je tot aan het uitkijkpunt. Ook kanovaren op de Grote Nete blijft mogelijk.

Timing van de werken

Zammelsbroek

De voorbereidende inrichtingswerken zijn gestart in de zomer van 2022. De eerste zomerdrempels zijn geplaatst in de Grote Nete, ter hoogte van de monding van de Oude Molenlaak. De bouw van de belevingsplek op de grens van Geel en Laakdal is momenteel in uitvoering.

Grote Laak/Schaapwees

We werken de uitvoeringsplannen dit jaar af, zodat we de omgevingsvergunning kunnen indienen in 2023.

RUP Vallei van de Grote Nete

De Vlaamse overheid bereidt de opmaak voor van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de afbakening van landbouw-, natuur- en bosgebieden in de vallei van de Grote Nete van de E313 (Zammel) tot aan Hellebrug (Itegem). Dat plan moet onder meer de realisatie van het natuur- en waterbergingsproject voor de vallei van de Grote Nete van het geactualiseerde Sigmaplan mogelijk maken.

Contact

Meer informatie over dit Sigmaproject vind je op www.sigmaplan.be

Met vragen kan je terecht bij:
De Vlaamse Waterweg nv
Afdeling Regio Centraal
info@sigmaplan.be
03 224 67 11
Agentschap voor Natuur en Bos
scheldeproject.anb@vlaanderen.be
09 276 20 46

Colofon

Verantwoordelijke uitgever
De Vlaamse Waterweg nv
Afdeling Regio Centraal
Ir. Wim Dauwe
Lange Kievitstraat 111-113
bus 44
2018 Antwerpen

Redactie
RCA
Uitgave november 2022
Gedrukt op gerecycleerd papier

Copyright beelden
De Vlaamse Waterweg nv,
Agentschap voor Natuur en Bos,
Vilda, Arofex, Jeroen Helmer,
Benny Vanderhoydonck en Eddy
Vercammen. Coverfoto: Vilda

Vallei van de Grote Nete terug naar de oorsprong

Schrijf je in voor onze
DIGITALE NIEUWSBRIEF
via sigmaplan.be

Minder overstromingen,
meer waardevolle natte
natuur én tal van wandel- en
fietsmogelijkheden.

Grote Laak, saneren samen
met de natuur

Zeldzame riviernatuur komt
tot bloei

Het project Vallei van de Grote Nete bestaat uit drie deelgebieden: Tussen Hellebrug en Herenbossen, het Zammelsbroek en Ter Borgh - de Merode. In het eerste en het tweede deelgebied ligt de klemtoon op natuurherstel, in het derde op natuurbehoud en waterbeheersing.

Minder overstromingen, meer waardevolle natte natuur én tal van wandel- en fietsmogelijkheden

1. Tussen Hellebrug en Herenbossen

Van de Hellebrug tot aan de vochtige Herenbossen focussen we op het herstel van de beemden in de vallei. Nog dit jaar tekenen we de inrichting uit voor het gebied tussen Lodijkbrug (Heist-op-den-Berg) en Herenbossen (Heist-op-den-Berg/Hulshout) en onder Herenbossen, de regio van de Steenkensbeek. In 2023 en 2024 zullen de werken starten, met het plaatsen van twee rivierdrempels en het aanleggen van compartimenteringsdijken.

Rivierdrempels verhogen het zomerwaterpeil van de Grote Nete. Daardoor kan het grondwaterpeil in de vallei stijgen en heeft de riviernatuur het gemakkelijker in droge periodes. Deze drempels houden het water zolang mogelijk in de vallei, maar verhogen niet het risico op overstromingen. Dat komt omdat ze alleen invloed hebben op de rivier als het water laag staat. Staat het water hoog, dan stroomt het gewoon over deze rivierdrempels.

Daarna volgt de inrichting met open water, riet en natte ruigtes. Aan de oevers van de grachten en vijvers in de vallei zullen brede rietkragen overlopen in natte graslanden. De perfecte habitat voor zeldzame diersoorten zoals de roerdomp, de rivierdonderpad en de bever! Eind 2024 zouden onze plannen voor meer natte natuur en waterberging zo goed als rond moeten zijn. Dan kunnen bezoekers vanaf de valleirand eindeloos genieten van het weidse uitzicht over de bloemrijke hooilanden. Tijdens de winter overstroomt de hooilanden en in het voorjaar blijven de

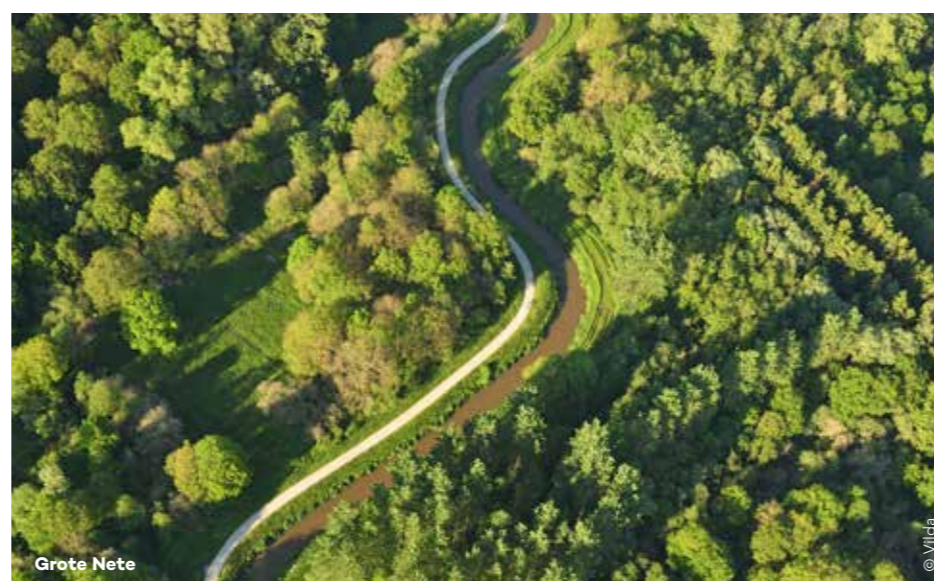
natte ruigtes van zeggen en moerasspirea langer nat.

2. Het Zammelsbroek

Op het grondgebied van de gemeentes Geel, Herselt en Laakdal ligt het drassige natuurgebied Zammelsbroek, zo'n 225 hectare groot. Het Zammelsbroek is ook een Blue Deal-project. Met de Blue Deal wil de Vlaamse Regering droogte en wateroverlast bestrijden. Het Sigmaplan draagt zijn steentje bij, onder meer in het Zammelsbroek. Momenteel verfijnen we de inrichtingsplannen van dit natuurgebied en zijn de voorbereidende werken gestart, om in 2023 en 2024 effectief op het terrein aan de slag te kunnen gaan. Eind 2024 zouden alle werken rond moeten zijn.

Ook hier werken we aan het herstel van de natte natuur: rietmoeras met brede rietkragen, natte ruigtes, dottergraslanden en bloemrijke hooilanden. Aan de rand van de vallei komen nieuwe wandelpaden voor uren wandelplezier in het Zammelsbroek, binnen het wandelnetwerk De Merode.

Na de zomer zijn we aan de kant van het Zammelsbroek op het grondgebied van de gemeente Laakdal gestart met de creatie van een nieuwe belevingsplek. Die krijgt een uitkijktoren in de vorm van een roerdompnest. Geen leukere plek denkbaar om de werken en veranderingen in de vallei op te volgen! Aan de kant van het grondgebied Geel zal een info-container bezoekers uitzicht bieden op het landschap.

3. Ter Borgh - de Merode

In het middendeel, Ter Borgh - de Merode in Hulshout en Westerlo, staat de bescherming tegen overstromingen en het natuurbehoud in de natuurreservaten centraal. Het gaat hier om drie gecontroleerde waterbuffergebieden, waarvan het meest afwaartse gedeelte op het grondgebied van Westerlo momenteel in de ontwerpfase zit.

Een aandachtspunt binnen het Sigmaproject zijn de grondwaterstanden in de zomer. Zoals het rapport van de Vlaamse droogtecommissie heeft aangetoond, kampte Vlaanderen de afgelopen jaren met langdurige droogte. Volgens de Europese Commissie was de droogte afgelopen zomer de ergste in minstens 500 jaar. Extreme droogte

is nefast voor de grondwaterstanden. Binnen dit Sigmaproject willen we de grondwaterstanden herstellen tijdens de zomermaanden, met als doel een hogere weerbaarheid tegen droogte.

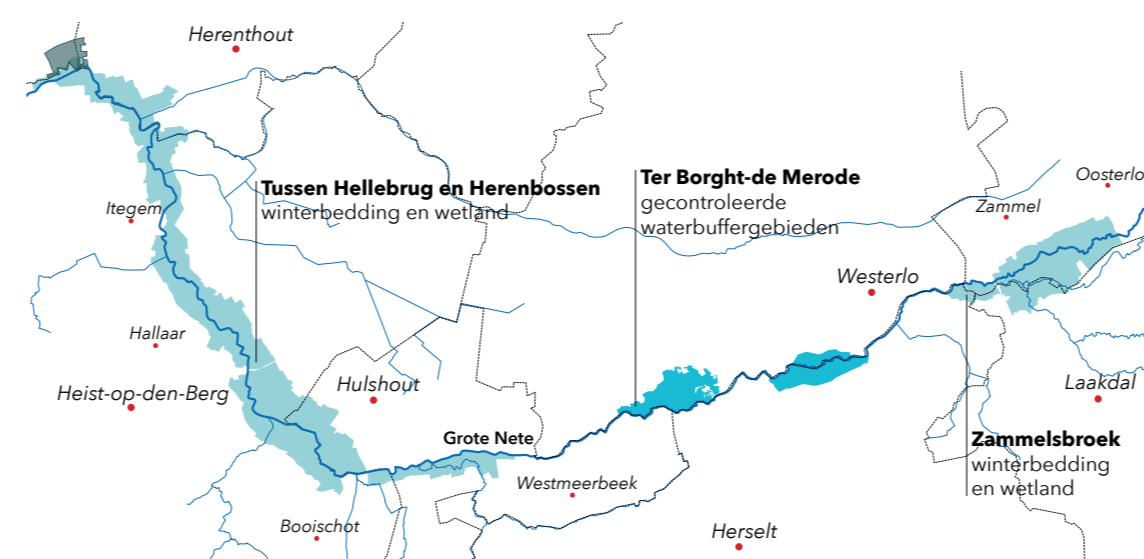
We bouwen een dwarsdijk in de vallei om het water ter plaatse te houden. In de dijk van de Grote Nete maken we in- en uitlaatsbressen om verdroging tegen te gaan en de rivier zichzelf te laten herstellen. Ook komen er dijkschuiningen en dijkverleggingen, waardoor je kleine moeraszones krijgt, de vallei 'natuurlijker' kan functioneren en vissen meer bewegingsruimte krijgen. Ook de aantakking van twee meanders zit in de pijplijn.

Samen met beheerder Natuurpunt maken we werk van de inrichting van het

250 hectare grote gebied Schaaapwees, ten westen van de baan Zoerle-Parwijs-Herselt in de gemeente Westerlo.

Om de veiligheid te garanderen, moeten de gecontroleerde waterbuffergebieden in Ter Borgh - de Merode maar eens om de vijf jaar overstroomt. Naargelang de doelen van Natuurpunt in de natuurreservaten kan het ook vaker. Zo zorgen we voor extra infiltratie. Daarbij zullen alleen de delen van het natuurreservaat die nu al nat zijn extra water krijgen. Voor bezoekers verandert er nauwelijks iets: wandelen tussen Hof Ter Borgh en Kasteel de Merode blijft mogelijk en wordt zelfs nog aangenamer. Ook kan je nog altijd kanovaren op de Grote Nete.

Grote Laak: saneren, samen met de natuur

In het LIFE-project NARMENA zoeken zeven partners, onder leiding van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), naar oplossingen voor historische metaalverontreiniging in de waterbodemplaat van de Grote Laak. We werken mee aan natuurgebaseerde saneringsmethodes, waarbij de vervuiling gefixeerd of geïmmobiliseerd wordt door vernatting. De Grote Laak ontspringt in Leopoldsburg. Hij heeft een lengte van 29,7 km en mondt via het Zammelsbroek in Laakdal uit in de Grote Nete.

Te verwachten resultaten:

- Een verbeterde weerstand tegen overstromingen;
- Een verbeterde waterkwaliteit;
- Een hogere waterbergingscapaciteit;
- Een afname in biologische beschikbaarheid van cadmium en arseen in de (water)bodem;
- Een afname van cadmiumconcentraties in het oppervlaktewater;
- Een vermindering in CO₂-uitstoot;
- Een verhoogde bescherming en verbetering van de biodiversiteit.

Het LIFE-project NARMENA loopt parallel met het project van het Sigmaplan. Beide worden op elkaar afgestemd, voor een maximale win-win.

Meer info? Check ovam.vlaanderen.be/grote-laak.

